De Standaard

ZATERDAG 24 JUNI 2017 - DS WEEKBLAD

Jimmy Kets

Ignaas Devisch:‘Rede zonder empathie is vreselijk’ Etienne Vermeersch: ‘Empathie heeft de slavernij niet afgeschaft’

Alsof hij gezegd had tegen mensen met Down: sterf dan! Ja, Etienne Vermeersch voelde zich gekwetst door de uithaal van Ignaas Devisch. Maar het duel der wijzen gaat verder, voorbij de misverstanden. ‘Hebben wij het recht om een kind op de wereld te brengen dat kind zal blijven? Om voor een ander te kiezen dat het Bach nooit zal horen?’

Filip Rogiers en Karel Verhoeven, foto’s Jimmy Kets

‘Een interview? Ik wil eerst excuses van Ignaas Devisch’, zei Vermeersch aan de telefoon.

‘Excuses?’, mailde Devisch. ‘Die kan hij beter richten aan de mensen met Down die hij gekwetst heeft.’

De heisa begon toen *De Morgen* Etienne Vermeersch om een reactie vroeg over het nagenoeg gratis beschikbaar worden van de NIPT-test. Met die niet-invasieve prenatale test kan de dokter u met 99,8 procent zekerheid zeggen of uw kind het downsyndroom of een andere chromosomale afwijking heeft.

Vermeersch:
‘Een wereld zonder Down is een betere wereld dan een wereld mét’
Devisch:
‘En wat is het volgende dat we willen wegwerken: autisme?’

Vermeersch, die de NIPT-test toejuicht, zei dat ouders die wel nog een kind met Down op de wereld zetten zich onvermijdelijk ‘alleen zullen voelen. Maar zolang die ziekte bestaat, moeten ouders en hun kinderen geholpen worden’.

Tot daar Vermeersch zoals we hem kennen: humanist tot in de kist.

Maar toen volgde dat ene zinnetje: ‘We hopen dat ze uiteindelijk zullen uitsterven.’ Een zin, zo schreef Devisch, ‘als een vonnis’.

Jimmy Kets

© Jimmy Kets

De excuses werden inmiddels gewisseld, maar het blijft bij beiden knagen dat ze verkeerd begrepen zijn.

Vat vol risico

Vooral Vermeersch overkomt het tegenwoordig wel vaker. Ook als hij het over de islam heeft. Wekte hij vroeger de toorn van rechts, dan nu vooral van links.

Begint u zich niet een tikkeltje eenzaam te voelen in de herfst van uw leven?

VERMEERSCH: *(oprecht verbaasd)* 'Absoluut niet. Vraag aan mensen die voor een NIPT-test staan die op ernstige afwijkingen van hun ongeboren kind wijst of ze voor abortus zullen kiezen. Ik steek er mijn hand voor in het vuur dat de meeste mijn standpunt zullen delen. Behalve als ze om godsdienstige redenen menen dat abortus uit den boze is. Dat respecteer ik.'

In the end wint Vermeersch?

VERMEERSCH: 'Niet ik, de rede.'

Vermeersch: ‘Er is een folteraar die nog nooit op het matje is geroepen. Bashar al-Assad? Nee, de god van christenen en moslims’

DEVISCH: ‘U stelt het te eenvoudig voor. Ook voor wie niet gelovig is, kan het een perfect rationele afweging zijn om dat kind met Down toch geboren te laten worden. Uw logica legt vooral op die laatsten een immense druk. Impliciet wordt hen verweten dat ze niet weldenkend zijn, ja, onverantwoord.’

VERMEERSCH: ‘Ik zeg dat niet. Mijn overtuiging is overigens niet uitsluitend ingegeven door de rede. Een kind ter wereld brengen waarvan de kans op lijden verhoogd is, meer dan onvermijdelijk is, dat is voor mij emotioneel ondraaglijk. Dat is mijn empathie. Een wereld zonder Down is een betere wereld dan een wereld met.’

Nu zegt u het weer.

©

VERMEERSCH: ‘Maar nee! Ik had het natuurlijk niet over mensen maar over de ziekte. Ik had mij preciezer moeten uitdrukken: het is beter dat foetussen die later mensen met Down zouden worden niet tot leven komen. Ik ken de tegenwerping. Die mensen kunnen toch ook gelukkig zijn? Dat is juist, zoals kinderen gelukkig kunnen zijn. Maar zoals Luc Bonneux het zeer goed heeft geformuleerd: wij zijn niet geroepen om kinderen te blijven. De mens is geroepen om, zoals Immanuel Kant het zegt, iemand te worden die in staat is om zich van zijn eigen verstand te bedienen zonder de leiding van een ander.’

DEVISCH: ‘Ik ken een aantal mensen met Down die op een relatief goede manier volwassen geworden zijn. Ouders moeten het recht blijven hebben om daar een keuze in te maken, ook al stellen buitenstaanders zich vragen bij de levenskwaliteit van hun kinderen. Maar als je dat opneemt in een soort collectief programma – de wereld is beter af zonder, punt – dan wordt het een plicht. En wat is de volgende stap? Wat is het volgende gebrek dat we uit de wereld gaan helpen?’

Moet er voor u ergens een ondergrens getrokken worden?

DEVISCH: ‘Ik denk dat we ons de vraag moeten stellen of het een goede zaak is dat we nog voor de geboorte op de hoogte zijn van alle mogelijke risico’s waar we aan kunnen lijden. Binnenkort beschikken we over genetische screeningmethodes waarmee we ongeveer het hele DNA kunnen blootleggen. Daaruit zal blijken dat de mens een vat vol risico’s is. Mijn vrees is dat we die risico’s almaar breder gaan invullen.’

En dat abortus een standaardingreep wordt om alleen nog zoveel mogelijke perfecte kinderen op de wereld te brengen?

Vermeersch: ‘Ik heb enkele dagen geleden gedroomd dat ik stervende was. In die droom dacht ik: eerst nog dat boek afwerken’

DEVISCH: ‘Ik ben absoluut pleitbezorger van het recht op abortus, maar voor mij moet niet elk gebrek per definitie worden weggewerkt.’

VERMEERSCH: ‘Ik heb aan de voorzitter van de vereniging van patiënten met spina bifida eens gevraagd: geef je mensen de raad om foliumzuur in te nemen, waardoor de kans op spina bifida sterk gereduceerd wordt? Zijn antwoord was: natuurlijk! Dat bewijst dat hij, zoals ik, spina bifida wil vermijden. Het verschil ligt in een andere opvatting over abortus. Je zou die vraag ook inzake Down kunnen stellen, als zo’n pil zou bestaan. Ik voorspel dat de verpletterende meerderheid die pil zou nemen. Dus ook hier ligt het verschil in de beoordeling van abortus en niet zozeer in de opinie over het downsyndroom. Zo’n pil is er niet, maar er is wel al PGD of pre-implantatiegenetische diagnostiek. Zit er bijvoorbeeld mucoviscidose in de familie, dan kan men enkele dagen na de bevruchting eicellen afnemen en testen welke het gen voor mucoviscidose wel en welke het niet hebben. Enkel de gezonde worden ingeplant. De ingreep is meer belastend dan het pakken van een pil en ook dan een vroege abortus, maar het is geen abortus. Het vergelijken van die nuances kan nuttig zijn om te achterhalen of iemand het nu heeft over het niet

mogen bestaan van Down dan wel of men het vooral tegen die abortus heeft. Vindt u PGD minder bezwaarlijk dan een abortus?'

DEVISCH: 'Ja, absoluut.'

Devisch:
'Ik deel met Etienne één tragische ervaring: mijn moeder is veel te vroeg gestorven. Maar voor de rest zit mijn leven vol ongemakken die ik wel aan kan'

VERMEERSCH: 'Dus bijvoorbeeld een PGD voor een hazenlip…'

DEVISCH: 'Dat vind ik iets heel anders dan abortus voor een hazenlip.'

VERMEERSCH: 'Ja, maar ook bij PGD praat je over een ingreep in een embryo en voor katholieken…'

DEVISCH: ‘Ik ben geen katholiek.’ *(lacht)*

VERMEERSCH: ‘In de meeste landen is een vroege abortus aanvaard. Men zegt het niet, maar het wordt zelfs aanvaard dat een vrouw een abortus doet omdat een kind niet past op dit of dat moment in haar carrièreplanning. Dus dat laatste zou wel een voldoende argument zijn, maar ervoor zorgen dat een kind met een afwijking niet geboren wordt, niet? Dat vind ik absurd.’

We praten nu over het voorkomen van stoornissen. Deze week pleitte een dove vrouw voor het recht om, als het technisch kan, te kiezen voor een doof kind.

VERMEERSCH: ‘Dat heeft mij tot in het diepst van mijn wezen geschokt. Dat iemand niet inziet dat het misdadig is om wetens en willens een kind op de wereld te brengen met een zware handicap. Dat jij in de plaats van een ander, je kind, ervoor kiest dat het nooit Bach zal horen? Om het met Kahlil Gibran te zeggen: uw kinderen zijn úw kinderen niet. De hele wereld mag nu opstaan en

protesteren, maar ik vind het fundamenteel immoreel om welbewust, met opzet, een kind ter wereld te brengen met een handicap.'

Vermeersch: 'Ik heb lang gehoopt dat een deel van de moslims in staat zou zijn tot een meer rationele benadering van de Koran. Nu ben ik minder optimistisch'
Devisch: 'Organiseren we niet mee die achteruitgang? Dat terugplooien op een engere identiteit?'

DEVISCH: 'Ik zou daar ook nooit voor pleiten, maar ik probeer wel de logica van die vrouw te begrijpen.'

VERMEERSCH: 'Ik begrijp die logica perfect, maar ze is fout.'

DEVISCH: *(grijnst)* 'Ik zal dan toch iets empathischer zijn. Ik begrijp hoe die vrouw daartoe komt, ze heeft een overwinning behaald in het leren omgaan met haar handicap. Maar zoals ik huiver voor de idee dat je alle gebreken maar moet laten uitsterven, huiver ik ook voor het romantiseren van handicaps. Het is niet omdat jij er uiteindelijk gelukkig mee bent geworden, dat je die handicap bewust moet gaan organiseren voor een volgende generatie. Daarin volg ik Etienne Vermeersch helemaal.'

VERMEERSCH: 'Maar jij suggereert dat ik "alle gebreken" wil laten uitsterven? Dat is precies waarom ik mij zo gekrenkt voelde. Ik had het over zware stoornissen, jij maakte daarvan: Vermeersch wil álle probleempjes elimineren, op naar de perfecte mens.'

Misschien ís dat wel uw ideaal, professor?

VERMEERSCH: 'Dat is niet waar. Of toch, maar dan enkel als het zonder extra gevaar kan, want soms leidt het wegwerken van de ene beperking tot weer andere nadelige gevolgen. Kijk, ik lijd aan een te hoge bloeddruk. Dat zit niet in één gen, maar stel dat dat wel zo was en je kon dat via PGD elimineren, dan aanvaardde ik dat meteen. Want het is een handicap. Zonder de medische wetenschap was ik al 25 jaar dood.'

Blijft Ignaas Devisch' vraag: wat is het volgende 'gebrek' dat we preventief zullen willen wegwerken, als het technisch kan? Autisme, depressie? Zoals Devisch schrijft: 'Is het niet kunnen omgaan met onze beperkingen niet het grootste onvermogen waaraan de mens lijdt?'

VERMEERSCH: 'Maar waar haalt u dat in feite? Wie heeft daar nu last van? Van het niet kunnen omgaan met beperkingen?'

DEVISCH: 'Het aantal mensen dat medicatie neemt tegen een of andere psychische stoornis, is alarmerend hoog. Is dat geen indicatie? In zijn boek *Apologie van het toeval* heeft de Duitse theoloog Odo Marquard het over de wet van de toenemende ergernis. Hoe meer aspecten van het leven we onder controle hebben, hoe meer frustratie over dat stukje dat we nog niet controleren. Over futiliteiten zelfs, zoals die keer dat er net geen revolutie uitbrak toen op een zondagochtend bleek dat klanten van Telenet een uur lang geen internet meer hadden.'

'Pas die logica toe op ons onvermogen om met existentiële beperkingen om te gaan en dan vrees ik inderdaad voor uitwassen. We weten waar we beginnen, niet waar we eindigen. Ik zie die logica aan het werk in de snelheid waarmee we kinderen diagnosticeren met ADHD en ASS (autisme spectrum stoornis). Denken we dat we alles wat het menselijke gedrag betreft, inclusief diepe existentiële emoties zoals wanhoop, uitzichtloosheid, kunnen wegwerken? We bedelven dat kunstmatig door overdreven veel gebruik van antidepressiva. Dat lijkt mij te wijzen op een groeiend onvermogen om met die emoties om te gaan.'

VERMEERSCH: 'Daar ben ik het natuurlijk mee eens, maar wat heeft dat nu te maken met het wegwerken van zware, genetische stoornissen?'

DEVISCH: 'Stoornis is een vage categorie.'

VERMEERSCH: 'Toch niet, ze staan in de boeken hoor. Ik kan ze u opsommen: Down, musculaire dystrofie, Huntington, spina bifida, mucoviscidose, hemofilie.'

DEVISCH: *(onverstoorbaar)* ‘Er is een toenemend gebruik van de term stoornis op het menselijk leven. Je had het over te hoge bloeddruk en dat het beter is dat je dat wegwerkt, als het kan. Inderdaad, wat is in die logica het volgende?’

VERMEERSCH: ‘Maar enfin, het gros van mijn oudere familieleden is daardoor gestorven rond hun vijftigste. Dat is dan toch geen futiliteit?’

DEVISCH: ‘Dan is kleurenblindheid ook een ernstige stoornis en zijn we vertrokken.’

VERMEERSCH: ‘Wel, ik kan me voorstellen dat een schilder dat overweldigend belangrijk vindt. Dat hij de gedachte dat zijn kind nooit de schoonheid van bijvoorbeeld *Gezicht op Delft* van Johannes Vermeer zal kunnen ervaren niet verdraagt. Wat is er dan mis mee om in een vroeg stadium niet dat kind met kleurenblindheid, maar enkele maanden later een kind zonder dat tekort geboren te laten worden?’

Is de ultieme consequentie van uw logica niet dat je de fundamenteel menselijke diversiteit uitwist?

VERMEERSCH: *(vol ongeloof)* ‘U vindt dus dat we mensen met vermijdbare handicaps moeten opzadelen om de diversiteit in stand te houden? Komaan. Nogmaals, ik praat over zware stoornissen die niemand verrijken. Stel dat we depressies de wereld uit zouden kunnen helpen, maar met het nadelige gevolg dat mensen niet meer weemoedig kunnen zijn. Dat zou een zwaar verlies zijn. Weemoed behoort tot de rijkdom van het leven.’

Tot we als samenleving beginnen te vinden dat weemoed ook maar een trieste affaire is en dat we dat liever niet in ons leven hebben.

DEVISCH: ‘Dat is inderdaad de deur die je opent.’

VERMEERSCH: ‘Anders dan weemoed verrijkt het gros van wat wij als zware stoornissen beschouwen niets of niemand.’

Normen verschuiven voortdurend. Als het over de waarden van de rede of de verlichting gaat, lijken velen vandaag geneigd om die als 'vaststaand' te beschouwen.

VERMEERSCH: 'Daarom evolueert het denken ook voortdurend. Er is een tijd geweest dat slavernij een volkomen aanvaard gegeven was. Ze is er nog, maar geen enkele ethicus, filosoof of toppoliticus durft vandaag nog slavernij te verdedigen. Er wordt ook nog altijd gefolterd, maar ook dat wordt wereldwijd principieel niet meer aanvaard. Er is één folteraar die jammer genoeg nooit terechtgewezen is, de gruwelijkste van allemaal.'

Bashar al-Assad?

VERMEERSCH: 'Nee, de god van het christendom en van de islam. Die heeft het over de eeuwigdurende foltering, de hel. Maar om voort te gaan met de steeds betere wereld: het recht van kinderen op onderwijs, het algemeen enkelvoudig stemrecht, de rechten van de vrouw…'

DEVISCH: 'Tegelijk aanvaarden we wel dat er nu al een paar jaar bijna elk weekend honderden vluchtelingen sterven in de Middellandse Zee. Dat we naar winkels gaan waar kleren in de rekken hangen die gemaakt zijn door kinderslaven. Maar goed, nu klink ik alsof…'

U op het lijstje van de gutmenschen staat?

VERMEERSCH: 'De wat?!'

De gutmenschen. Vrees niet, professor, u staat er niet op. Niet meer.

VERMEERSCH: 'Och, dát. Ik word daar niet toe gerekend om de eenvoudige reden dat men met dat woord wijst op een zekere naïviteit, dat iemand het goede wil doen zonder na te denken over de gevolgen daarvan.'

DEVISCH: 'Ik vind het cynisch dat daar zo negatief over wordt gedaan. Op den duur degraderen we ethiek tot een sentimentele, onverantwoord irrationele aangelegenheid. Ik moet toegeven dat ik mij 20 jaar geleden niet had

kunnen voorstellen hoezeer identiteit een rol zou gaan spelen, van Turkije tot Europa. Dat hebben we een beetje miskend vanuit linkse hoek, want “we waren toch allemaal wereldburgers”? We dachten dat het wel zou vlotten als we samen thee dronken. Niet natuurlijk. Mocht het zo werken, dan waren er nooit burenruzies of echtelijke problemen. Toch denk ik dat we wel degelijk nood hebben aan empathie en gutmenscherij, ook als het over vluchtelingen gaat, maar dan niet in zin van: kom maar allemaal binnen, er zijn geen grenzen.’

VERMEERSCH: *(fijntjes)* ‘Empathie is er niet in geslaagd om mensen te doen inzien dat slavernij totaal inhumaan is. In zijn boek *L’esclavage en terre d’islam* citeert de antropoloog Malek Chebel een passus uit de sharia over slavernij. Daar staat dat de meester zeggenschap heeft over *les parties honteuses* van de vrouw. Hij mag doen met haar geslachtsorganen wat hij wil. Dat iemand die zoiets neerschrijft, niet beseft wat voor een gruwel dat is; dat mensen dat eeuwenlang gelezen en toegepast hebben; dat hierdoor miljoenen en miljoenen vrouwen verkracht zijn; hoe moet ik dat duiden? Dat is toch een volslagen gebrek aan empathie?’

Het zal wel een open deur zijn, maar mogen we stellen dat empathie zonder rede even moordend is als rede zonder empathie?

VERMEERSCH: ‘Maar vanwaar die veronderstelling dat ik tegen empathie ben? Natuurlijk is een zekere gevoeligheid gewenst. Iedereen loopt weg van ondraaglijk lijden. Als een kind ondraaglijk lijdt, lijden de moeder en andere familieleden en vrienden ook.’

Meneer Vermeersch, mogen we even uw empathiefactor testen? In *Humo* zei u: ‘Vanuit mijn diepste wezen heb ik altijd een hang naar radicaliteit gehad. Als ik een levenshouding aannam, wenste ik die tot in de verste consequenties te volgen.’ U kunt de radicaliteit van een salafist of een Filip Dewinter dus wel begrijpen?

VERMEERSCH: ‘Natuurlijk. Maar elk redelijk mens onderwerpt die radicaliteit na zekere tijd zélf aan kritiek: is het nog wel verantwoord? Ik ervoer als novice dat het systeem niet pluis was toen ik te lang aan het bed van een zieke medebroeder had gezeten, waardoor ik een stuk van de meditatie had gemist. De novicemeester zei dat ik een zonde had begaan, dat ik dat moest biechten. Ik heb dat gedaan, maar ik was er toch van overtuigd dat ik een goede daad had gesteld. Ik heb als fout erkend wat ik fundamenteel goed vond: er was dus iets mis met dat systeem dat tot ontrouw aan mezelf leidde.’

‘Mensen die geradicaliseerd zijn, moet je confronteren met de uiterste consequenties van hun gedrag. In bepaalde islamstreken is eremoord een normaal gegeven. De broer mag, nee, móét zijn zus vermoorden die de familie onteerd heeft. Hoe komt het dat daar de empathie voor die zus faalt? Omdat de publieke druk van de cultuur hier sterker is. Hoe kom je ertoe om je zus of je kind te vermoorden? En belangrijker, hoe ontkom je daaraan?’

‘Waarom gaat het niet vooruit met die rationele islam waar we al zo lang op hopen? Door de nog altijd diepgewortelde gedachte dat de Koran het onveranderlijke woord Gods is. De vrijzinnige protestanten hebben die horde al in de 19de eeuw en de katholieken sinds de jaren 60 genomen. Je kunt niet meer zeggen: “Het woord te voeren past de man, zegt Paulus. Dus de vrouwen moeten zwijgen”.’

 Jimmy Kets

© Jimmy Kets

DEVISCH: ‘Geen enkele religie die, als je ze strikt neemt, de goddelijke wet boven de rechtsstaat zet, is verzoenbaar met een democratie. Dat is absoluut niet het privilege van de islam.’

Maar het is nu wel het meest urgente?

DEVISCH: ‘Ja goed, maar ook orthodoxe joden passen in dat plaatje. Vooral leidt het af van de meer wezenlijke vraag: hoe slagen we erin om mensen hun geloof te laten beleven en tegelijk de rechtsstaat te respecteren? Ik ken heel veel moslims die daar perfect in slagen. Ik heb in mijn colleges al ettelijke studentes met een hoofddoek gehad, gsm achter het oor, briljant, zeer mondig, niet onderdrukt. Niet hun lectuur of interpretatie van de Koran is het probleem, maar het gebrek aan oprechte politieke steun en een maatschappelijke context die dat emancipatieproces bevordert.’

‘Je kunt er niet onderuit om radicalisering politiek-ideologisch te duiden. We kunnen het niet níét hebben over de geschiedenis van het kolonialisme, over het gevoel van diepe vernedering dat in de Arabische cultuur tegenover het Westen heerst.’

‘Helaas blijft de naald vandaag hangen in de groef van de simplistische tegenstelling tussen enerzijds verlichte rationele wezens en anderzijds fundamentalistische, religieuze, achterlijke mensen. Ik ken gelovigen die bijzonder rationeel zijn en redelijke mensen die de kritische punten van hun ratio niet meer zien.’

Meneer Vermeersch, mogen we u geradicaliseerd noemen in uw houding tegenover de islam?

VERMEERSCH: ‘Ik ben een beetje minder optimistisch geworden. Ik heb lange tijd de indruk gehad en gehoopt dat een belangrijk deel van de islambevolking in staat zou zijn tot een meer rationele benadering van bijvoorbeeld de Koran. Het evolueert niet alleen trager, het gaat zelfs achteruit, met tegenbewegingen zoals de salafisten en de moslimbroeders tot gevolg. Het probleem is dat ze geen echte progressieve theologie hebben. De Gentse imam Khalid Benhaddou is voorstander van een rationele islam. Maar op de vraag wat dat dan precies moet inhouden, krijg je geen duidelijk antwoord.’

DEVISCH: ‘Organiseren we niet mee die achteruitgang? Dat terugplooien op een engere identiteit? In Polen en Hongarije is het duidelijk, maar ook hier is het discours sterk geëvolueerd naar assimilatie: je hoort er integraal bij of je hoort hier niet thuis. Dat is zeer kwetsend en de moslims die ik ken, kunnen getuigen dat het ooit anders is geweest. Er was een periode waarin ze zich wél aanvaard voelden. Ze mogen een toonbeeld van integratie zijn, ultiem krijgen ze in ettelijke varianten te horen: “Gij zijt geen echte, gij blijft een Marokkaan”. Een vriend van mij vertelde hoe hij op zeker moment de dubbele nationaliteit wilde opgeven. Maar bij zijn familie en in de rest van die gemeenschap zit de schrik erin. “Je weet maar nooit.” We dúwen die mensen terug. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de vluchtelingenproblematiek en het terrorisme.’

Ligt het niet ook aan het discours over de islam, meneer Vermeersch? Velen ervaren dat als zeer polariserend.

VERMEERSCH: *(verbaasd)* 'Waarom vraagt u dat aan mij?'

U voelt zich niet aangesproken?

VERMEERSCH: 'Integendeel, ik ben bevriend met de briljante 17-jarige filosoof Othman El Hammouchi, met Fatima Bali, ik praat met Tariq Ramadan, met…'

Met permissie, maar dat lijkt ons een beetje de intellectuele variant van 'mijn buur is een goeie Marokkaan'. Kern van uw boodschap is al jarenlang dat de islam achterlijk is en geen renaissance heeft gekend?

VERMEERSCH: 'Maar dat is de waarheid. Zoals het onomstotelijk vaststaat dat de verlichting superieur is aan de islam en aan het katholicisme.'

Voelt u zich beledigd als we zeggen dat we soms niet meer zo goed het verschil zien tussen uw islamkritiek en die van een Wim Van Rooy?

VERMEERSCH: 'Beledigd ben ik daar niet door, omdat het niet juist is. Ik ben nog altijd van mening dat ik een poging kan doen om zoveel mogelijk mensen naar de rede te brengen. Mensen als Wim Van Rooy of vroeger Urbain Vermeulen werden en worden daar wanhopiger in.'

 Jimmy Kets

© Jimmy Kets

Taaie klant

Nee, wanhoop staat in geen van beider heren hun woordenboek. En dat de mens niet dan strompelend vooruitgaat, het zal wel. Laat Devisch in zijn eigen woorden daar iets meer oog (en geduld?) voor hebben dan zijn confrater. ‘Menselijk gedrag’, schreef hij, ‘is een taaie klant. Het omvat veel meer dan kennis alleen. Slechte gewoontes leren we dan ook niet af, ook al weten we beter.’

DEVISCH: ‘De mens is een tragisch wezen dat altijd dwaasheden zal blijven begaan, zelfs al neemt de ratio dan een heel belangrijke rol in in zijn leven.’

VERMEERSCH: ‘Het enige wat ik wil, is dat áls we dwaasheden uit de wereld kunnen helpen, we dat ook maar moeten doen. De laatste honderd jaar is de gemiddelde levensverwachting in onze contreien met 30 jaar toegenomen. Tweehonderd jaar geleden kon men niets doen tegen tandpijn of andere pijnen, níéts. Een neefje van mij had net vóór de oorlog langdurig etterende wonden, ik hoor hem nog *schruwelen* van de pijn. Je hoort vandaag veel minder *schruwelen*. Dat is toch vooruitgang?’

DEVISCH: ‘Ja, we leven langer, maar onze rusthuizen zitten wel vol met bejaarden die onder de antidepressiva zitten. Het is niet omdat er minder geschruweld wordt, dat er niet meer geleden wordt.’

VERMEERSCH: ‘Natuurlijk niet. Maar elk beetje lijden dat je uit de wereld kan helpen, is iets gewonnen. De rest zien we dan wel.’

Meneer Vermeersch, hoe is het met uw hart?

VERMEERSCH: ‘Goed, hoezo?’

U leeft in extratijd. Drie jaar geleden, u werd toen 80, onderzocht u op een medische site via allerlei parameters uw levensverwachting. U zou 80 worden, geen jaar ouder.

VERMEERSCH: ‘Dat is juist. Ik heb *chance*. Ik heb enkele dagen geleden gedroomd dat ik stervende was. In die droom dacht ik: eerst nog dat boek afwerken. *(lacht)* Maar ik ben een gelukkig man. Mijn grootste verdriet was de dood van mijn moeder. En echt pijn die niet met pijnstillers te milderen was, heb ik ook nooit geleden.’

DEVISCH: ‘Waarom vragen we eigenlijk alleen aan oudere mensen hoe het met hun gezondheid is?’

Hoe is het met uw gezondheid?

DEVISCH: ‘Uitstekend, dank u. *(lacht)* In mijn familie zijn er enkelen gestorven aan hartfalen. Ik heb mij laten testen. Ik heb inderdaad ook chance, ik moet geen medicijnen slikken om de cholesterol onder controle te krijgen. Ik doe veel aan sport, maar ik leef er ook op los, toch meer dan al die mensen die zo gezond mogelijk willen zijn. Ik deel met Etienne één tragische ervaring: mijn moeder is veel te vroeg gestorven. Maar voor de rest zit mijn leven vol ongemakken die ik wel aankan.’

LEES MEER

VANDAAG | ‘De georganiseerde solidariteit staat onder druk’

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180805_03649649)

VANDAAG | ‘E-bikes zullen stad veroveren’

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180805_03649672)

VANDAAG | Hoe komt het dat je makkelijker in slaap valt als het koel is?

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180805_03649667)

VANDAAG | Witloofzadenbank moet erfgoed veiligstellen

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180805_03649682)

VANDAAG | Gezocht: baasje voor bijtgrage stafford

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20180805_03649679)

d.be/extra/st